

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. ערב קבלן דבעל חוב דברי הכל משתעבד ... והילכתא בכולהו אף על גב דלית ליה משתעבד בר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לא משתעבד..... 1
- ב. שט"ח היוצא על היתומין אף על פי שכתוב בו שבה אינו גובה אלא מן הזיבורית. 5
- ג. דבר תורה בעל חוב בזיבורית שנאמר בהוץ תעמוד והאיש וגו' מה דרכו של איש להוציא פחות שבכלים ומה טעם אמרו בע"ה בבינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לוי... 6
- ד. יתומין שאמרו גדולים וא"צ לומר קטנים בין לשבועה בין לזיבורית..... 7
- ה. שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני וגו' מאות ... אין אומרים כל הקודם בשטר זכה לפיכך יצא עליו שט"ח גובה מכולן אבל אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני ... כל הקודם בשטר זכה ... אין לו גובה משלפני פניו ... במתנה נמי..... 8
- ו. אין מוציאין לאכילת פירות ... לפי שאין קצובין..... 9

דף נ.

א. ערב קבלן דבעל חוב דברי הכל משתעבד ... והילכתא בכולהו אף על גב דלית ליה משתעבד בר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לא משתעבד

שלשה סוגי ערבים הם, ערב סתם, ערב קבלן וערב שלוף דויץ.

ערב סתם, אין המלוה יכול לתבוע ממנו אלא לאחר שתבע את הלוחה ולא שילם לו;

ערב קבלן, יכול המלוה לתבוע ממנו, אף על פי שלא תבע מן הלוחה;

ערב שלוף דויץ, אין המלוה יכול לתבוע מן הלוחה כלל כי אם מן הערב.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ערב סתם מתחייב¹ בכל לשון שמשמעו קבלת ערבות², כגון אני ערב, אני פורע, אני חייב וכיוצא בזה³, וכן אם אמר כלפי הלוה בלשון הלוה⁴, אף על פי שאמר ואני נותן, או ואני קבלן, אינו אלא ערב סתם⁵.

ואפילו לא הזכיר לשון ערבות כלל⁶, אלא ששאל אותו המלוה אם פלוני זה בטוח ואמר לו הן, ויודע שהוא סומך עליו והלוהו על פיו, חייב לשלם כאילו נתערב בפירושו.

¹ ישראל הנכנס בערב בשביל לוח עכו"ם, ע"י ד"ג כלל ע"י סימן כו שנחלקו הפוסקים אם מתחייב, ובשם כנה"ג כתב שיכול המוחזק לומר קים לי, אבל מסתימת רוב הפוסקים משמע שמתחייב, ובשער משפט סימן קלב סק"א כתב שערבות הוא משום שליחות, ולכן גם בעכו"ם פטור, משום שאינו בר שליחות ומטעם זה גם קמן שערב לאחרים פטור.

² שו"ע ונו"כ חו"מ קבט יח

³ ומסתימת לשון הפוסקים משמע שצריך שיאמר לשון שיש בו קבלת ערבות, אבל אם אמר תן לפלוני או הלוה לו ולא אמר ואני ערב או כיוצא בו מן הלשונות, אינו נעשה ערב בכך, ומ"מ מצינו בפוסקים כמה וכמה אופנים של חיובים מדין ערב, אף על פי שלא אמר לשון קבלת ערבות, כגון הא דבסמוך שאמר לו בטוח הוא, וכן בהרבה מקומות, אלא שמדברי הפוסקים משמע שתלוי בסמיכות דעת של המלוה על הערב, וכל שנראה שרק על פיו הלוהו או הוציא ממון, מתחייב אפילו בלי לשון קבלה, אבל כשאין הוכחה שעליו סומך אינו נעשה ערב, דומיא דאמר לו קרע כסותי שצריך לומר והפטור. פתחי חושן חלק א פרק יג הערה ב.

⁴ כתב בכנה"ג בשם המבי"ט ח"א סימן קיח שאפילו לא אמר ואני ערב, אלא שהמלוה אמר אם אלוה לפלוני תהיה ערב, ואמר הן, נעשה ערב, אבל בשתיקה מסתבר שאינו מתחייב. וע"י שו"ת מהרי"ל דיסקין פסקים אות עה ועו כמה לשונות של ערבות שדן בהם, ומבואר כנה"מ סימן קבט סק"ז שאם אמר הלוה לפלוני בעדים ואני ערב, והלוה לו בלא עדים וכפר הלוה, פטור הערב, אבל אם לא אמר לו שילוח בעדים, חייב שיכול לומר לו אתה האמנתו.

⁵ שבכל לשון הלוואה אינו מקבל עליו אלא ערבות סתם

⁶ רמ"א שם ב וכתב הש"ך דרוקא כשאמר לו שהוא סומך עליו, או שיש הוכחה שסומך עליו, ואף על פי שהרמ"א כתב שהוא כאילו נתערב לו, כתב הנה"מ, וכן הוא בסמ"ע סק"ז שאין כאן חיוב ערבות, אלא כד"ן מוזיק מדינא דגרמי, כד"ן מראה דינר לשלחני ונמצא רע. וע"י ש"ך סימן שו ס"ק יב שהאריך בזה. ובערוה"ש מחלק שאם בא המלוה אליו ושאלו אם הוא בטוח, אינו חייב אלא"כ אמר לו שהוא סומך עליו, אבל אם בא הערב ואמר הלוה לפלוני שהוא בטוח, חייב אף כשלא אמר לו שסומך עליו. ומ"מ נראה שתלוי באומדנא, שהרבה פעמים בא אחד להשתדל הלוואה עבור פלוני, ואף ממליץ עליו שהוא בטוח, ואינו עולה על דעתם שכוונתם לשם ערבות. וע"י עוד בכסף הקדשים בסימן שו ובד"ג כלל ע"י סימן יד, שו"ת בית שלמה חו"מ סימן לו, שו"ת תשורת ש"י סימן קמב וסימן תי.

כתב הרמ"א שאינו חייב אלא כשנמצא שאמר לו שקר, שהוברר שבשעה שאמר לו כן כבר לא היה בטוח, אבל אם בשעת הלוואה היה בטוח אלא שנתקלקל אחר"כ פטור, ובערוה"ש כתב שאם לא היה בטוח בשעת הלוואה אלא שהערב לא חקר וברר היטב, ג"כ חייב, שאם לא ידע בבירור למה אמר לחבירו להלוות לו. וכעין זה כתב בכסף הקדשים סימן רלב סעיף ז, אלא שכתב שאם היה למלוה לידע שהוא טועה או שונג, אפשר שהאומר פטור, עיין שם. ועוד כתב הש"ך שאם הוא שותף ומכיר בעסקיו של לוח, בכל אופן פטור משום דהוי כאומן שקלקל, וצ"ע שבאומן אינו פטור אלא בשונג, אבל כשקלקל במזיד מסתבר שהחייב, ואילו מדברי הרמ"א כאן משמע דאיירי כשיקר לו במזיד.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ערב קבלן⁷ אינו מתחייב אלא בלשון תן לו ואני נותן לך⁸, ויש אומרים⁹ שהוא הדין אם אמר תן לו ואני קבלן, וכן בשאר לשונות כל שאינו מזכיר לשון הלואה כלפי הלוח ולא לשון פרעון כלפי עצמו¹⁰, דינו כערב קבלן.

אין הערב¹¹ משתעבד, בין ערב סתם ובין ערב קבלן¹², אלא או בשעת (או לפני) מתן מעות, או על ידי קנין, או בבית דין.

קיבל עליו ערבות בשעת מתן מעות משתעבד אפילו בלא קנין¹³. וכן אם החזיר המלוה ללוה שטר או משכון על פיו, הרי זה כשעת מתן מעות¹⁴, וכן אם פטר את הלוח מחובו על פיו שאמר ללוה מעתה לא יהא לי עסק עמך כי אם עם הערב, וכן אם נעשה ערב למי שהתחייב במעמד שלשתן, יש אומרים שדינו כשעת מתן מעות¹⁵.

כתב בספר חסידים¹⁶, שאם רוצה להלוות בערבות ראובן, לכתחלה אל יאמר לו כן בפניו, אלא ישאל תחלה את הערב אם רצונו להיות ערב, שמא אינו רוצה ויתבייש בפני הלוח, ועוד שיגרום שהלוח ישנאהו, ועוד שבאופן זה אף כשהלוח לא יפרע ויבא לגבות מן הערב לא יהיה לו קפיידא עליו, משא"כ אם יקבלנו כערב בלי רשותו.

ובדיעבד כיון שנתרצה¹⁷, בין מחמת בושה או מסיבה אחרת, חייב בכל דיני ערב.

⁷ שו"י ונו"כ שם יז

⁸ ואם הוא לאחר מתן מעות צריך שיאמר מה שנתת לזה אני נותן, וגם צריך קבלת קנין.

⁹ רמ"א שם, ודעת המחבר שגם לשון זה אינו מועיל אלא בערבות סתם.

¹⁰ ועי' קצה"ח סימן קל סק"ג בשם התומים שאם כתב הלוח לערב הריני משעבד עצמי ונכסי מעכשיו שכל זמן שתפרע אותו חוב למלוה כאילו קיבלתי ממך המעות, נעשה בזה ערב קבלן, והקצה"ח חולק, שלשון זה מועיל לגבי השעבודים שבין לוח לערב, אבל אין בזה לשעבד את הערב למלוה.

¹¹ שו"ע ונו"כ שם ה

¹² כתב בחידושי רעק"א בשם המשל"מ שאם תפס המלוה מהקבלן יכול לומר קים לי שקבלן משתעבד אפילו בלא קנין. ובשו"ע שם כתב שבמקום שצריך קנין אינו גובה מהערב אפילו מבני חורין, והוסיף הרמ"א שם שאפילו נתן לו תקיעת כף, אם הוא במקום שאין תקיעת כף נחשב כקנין אינו משתעבד, אלא שכופין אותו לקיים שבועתו, ועי' סמ"ע וש"ך שם.

¹³ שו"ע ונו"כ שם ב ג

¹⁴ ובפת"ש סק"ב כתב בשם הרדב"ז דמסתברא שאף אם לא היה המשכון שוה כנגד כל החוב, נעשה ערב על כל החוב, אף על פי שהעודף לא על פיו החזיר, כיון שזה עמד לפדות המשכון ע"י פרעון כל החוב. ובשער משפט כתב שאין להוציא ממון עפ"י סברא זו. ועי' ערך ש"י, אמרי בינה דיני קנינים סימן ב, ד"ג כלל עה סימן כ. ובאורחיה"מ דיני ערב כתב בשם ספר כמו השחר כדעת הרדב"ז, וכתב שאם טעה המלוה בשווי המשכון, וכשנודע לו תבע את חובו ואמר לו זה הנח ואני ערב והחזיר המשכון על פיו, פשוט שעל יותר משווי המשכון לא נשתעבד, ואפילו כנגד המשכון יש להסתפק.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם יט

¹⁶ סימן תתרפט (עי' בפירוש שם שהדברים מעורבים אבל נראה שזהו כוונתו)

¹⁷ ואם מסר מודעא לפני קבלת הערבות, נראה מדברי הרשד"ם חו"מ סימן פח שאם היה אנוס מחמת עצמו בקבלת הערבות, מהני המודעא לפטרו, אבל מחמת אונס של אחרים, כגון הנערב או אחר (וכתב בשם הרשב"א שאפילו אונס של בן לזבי אב לא מיקרי אונס), אין זה אונס, ולא מהני מודעא לפטרו.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

הערב לאשה¹⁸ בעיקר כתובה ותוספת, אינו מתחייב אפילו בקניין¹⁹, ואפילו אם יש נכסים לבעל שנוכל לומר ודאי סמך על אלו הנכסים ושיעבד עצמו, אפילו הכי לא משתעבד²⁰.

אבל הערב לאשה בעד הנדוניא שהיא נותנת לחתן הרי זה כערב דעלמא שהרי חסרה ממון²¹. במה דברים אמורים באשה דעלמא, אבל הערב לכלתו בשביל כתובתה, מתחייב בקניין אפילו אין נכסים לבנו, שהאב לגבי הבן משעבד עצמו. ויש אומרים²² שבקנין כל ערב משתעבד אפילו אינו קבלן, ולכלתו משתעבד אפילו בלא קנין.

וכל זה בערב סתם, אבל בקבלן שאמר לה הנשאי לזה ואני קבלן, או אני אתן לך, משתעבד אפילו בלא קנין, ואפילו לאשה דעלמא, שהרי זה כמו ערב בשעת מתן מעות דמשתעבד לכל אפילו בלא קניין²³.

יש אומרים שערב לחתן בעד הנדוניא כלומר שערב שיתנו לו הנדוניא, הוי כמו ערב לאשה בעד הכתובה²⁴. ויש חולקין ואומרים דערב נדוניא משתעבד כשאר ערב²⁵, אולם כל זמן שלא נשאה יכול לחזור בו אפילו לאחר הקנין.

¹⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קב ו

¹⁹ טעם הרמב"ם ביאר המ"מ דס"ל דכל ערב אסמכתא הוא אפילו בקנין אלא משום בהדיא הנאה דמהימן ליה ומוציא ממון ע"פ וכאן לא הוציאה האשה ממון ע"פ הערב וגרע מערב שלא בשעת מתן מעות דהתם כבר היה שם חסרון ממון למלוה. ח"מ שם יח. וס"ל קנין לא מסלק אסמכתא. ב"ש שם יט

²⁰ דאמרינן הואיל ולא מידי חסרה לאשה אינה מכוין אלא לטובתה דטב למיתב מן דו, הרי מצוה קעביד שעל ידי ערבותו הם מתרצים לזיווג, ולא היה דעתו לפרוע אלא כדי לזווגם ולא שיעבד נפשיה. לבוש שם. וכתב בהגהות מרדכי דגיטין וז"ל ב' טעמים קאמר חדא דמצוה קעביד ועוד דלאו מידי חסריה ופעמים שנעשה זה בלא זה כגון שנעשה ערב לנכסי צאן ברזל בשעת נישואין דחסריה ממון אבל מצוה קעביד ואי נעשה ערב לאחר נישואין מן הכתובה ובקנין דערב שלא בשעת מעשה בעי (קנין) התם לאו מידי חסריה אבל מצוה ליכא כיון דכבר נעשו הנישואין ואי בעינן הנהו תרי ביהד א"כ בהנהו תרי מילי דפרישית דליכא אלא חדא משתעבד שפיר עכ"ל. ט"ז שם ז

²¹ ח"מ שם יז

²² דעת הראב"ד דבכל קנין אין בו אסמכתא ולא גרע אשה מערב שלא בשעת מתן מעות דמהני קנין. ח"מ שם יח. ולדעת הראב"ד קנין מסלק אסמכתא. ב"ש שם יז

²³ וערבות שלנו אף שכותבין עתה ערב קבלן בעד הנדוניא וקבלן משתעבד לכתובה וה"ה לנדוניא מ"מ היה יכול לומר קודם החתונה אני חוזר בי ואל תנשאו זה לזה, ואין כאן ערבות לא לאשה בכתובתה ולא לחתן בעד נדונייתו, וכמו שנתבאר בטור ח"מ ריש סי' קל"א ע"כ צריך לו' שהטעם משום בושת, ומה שמרגל' בפומא דאינשי כל שמעמיד לו הכלה פטורה מן הערבות הוא טעות בידם דסוף סוף הוא מבייש וכשם שהקנס חל על אבי הכלה כשאינו נותן לו הנדן ה"ה חל על הערב. ח"מ שם יט

²⁴ דמצוה קעביד ולא מידי חסריה לחתן כמו באשה. אף על גב דלא שייך גבי דידיה טעם דטב למיתב מן דו. ח"מ שם יט

²⁵ כי דוקא במנה ומאתים דאין שם חסרון כים אינו משתעבד אבל בעד הנדוניא הוה כמו שאר חוב. ט"ז שם ח דהא הוא מתחייב לה בהרבה דברים שהבעל מתחייב לאשתו ולא שייך גבי דידיה טב למיתב מן דו ח"מ שם יט

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ב. שט"ח היוצא על היתומין אף על פי שכתוב בו שבה אינו

גובה אלא מן הזיבורית

כבר התבאר לעיל דף מה: שאף על גב²⁶ שבעל חוב גובה בבינונית, זהו כשגובה מן הלזה בחייו, אבל כשבא לגבות מן היורשים אפילו הם גדולים אין נפרעין אלא מן הזיבורית, (כמו שמבואר בגמ' להלן עמ' ב) שמעמדין הדין אדאורייתא דדינו דבעל חוב בזיבורית, לפיכך אינו גובה מן היורשין אפילו הם גדולים אלא מן הזיבורית²⁷, ואפילו התנה סתם²⁸ שיגבה עידית או בינונית, אין מועיל תנאי גבי יורשים²⁹, שלא העלה על דעתו להתנות עליהם, אם לא שכתוב בפירוש שיגבה עידית או בינונית בין ממנו בין מיורשיו, שאז מועיל התנאי גם כלפיהם.

הניזק שבא³⁰ לגבות נזקו מן היורשים מה שהזיק לו אביהם, כשהזיק אביהן ומת מגבין לניזק מהמטלטלין של היתומים שירשו מאביהם³¹, דקי"ל האידנא מתקנת הגאונים מטלטלי דיתמי³² משעבדי לבעל חוב והוא הדין

²⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ קח יח, תיט ג

²⁷ דטעמא מאי אמרו רבנן בעל חוב בבינונית משום נעילת דלת בפני לוי, גבי יתמי לא חשו לנעילת דלת אפילו הם גדולים שאין כאן נעילת דלת, שהמלוה לא אסיק אדעתיה בשביל זה לנעול דלת דליחוש דילמא מיית לזה ונפלו נכסי קמי יתמי ומגבי ליה מזיבורית, דלא חייש לזה, לפיכך אוקמוה אדאורייתא לגבות מיורשים אפילו גדולים מזיבורית. לבוש קח שם

²⁸ דאף דהתנה שורת הדין שיגבה כפי התנאי כיון דקי"ל שעבודא דאורייתא מ"מ לא פלוג עבדי רבנן בבע"ח לגבות לעולם מן יתומים זיבורית. ועיין תומים (סקי"ט) דאפילו יתומים גדולים לא פלוג עבדי, ודלא כש"ך. אורים סא

²⁹ ואפי' כתב בן בשטר ולי נראה מדברי הרא"ש דבהתנה גובה עידית מן הגדולים והא דל"מ תנאי היינו גבי קטנים דכתב מתחלה אף על גב דקי"ל שעבודא דאורייתא וכל תנאי שבממון קיים וא"כ למה הפקיעו חכמים זכות המלוה וי"ל דלא פלוג רבנן ביתמי כו' והוא מדברי התוס' שם וע"ש בתוס' ואחר כך כ' בשם ה"ר יונה דלא עבדו רבנן תקנתא בניזקין דדינו מן התורה בעידית רק לקטנים ולא לגדולים כו' וא"כ כשהתני נמי דגובה מן התורה מעידית רק שחכמים הפקיעו לא הפקיעו רק בקטנים אבל מהטור לא נראה כן וצריך לומר דס"ל דבב"ח בכל גווני לא פלוג כדי שלא תטעה בין התנה ללא התני' ודוק אבל לפענ"ד נראה דעת הרא"ש כמ"ש ודוק וכתב ר' ירוחם נכ"ג ח"ג דאפי' כתב לו אפותקי סתם אינו גובה מהם אלא שיכתוב לו לא יהא לך פרעון אלא מזו. ש"ך שם לד

³⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ קח כא

³¹ אבל אם היתומי' רוצים לסלקו בקרקע הרשות בידם דבכה"ג לא תקנו הגאונים. ש"ך תיט שם ו

³² סמ"ע תיט שם ה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

לניזקין³³, ואם לא הניח מטלטלים והניח להן קרקעות³⁴, אם היורשים גדולים גובה מן העידית כמו מאביהם³⁵, וי"א³⁶ שגובה מהזיבורית³⁷, אבל לקטנים לכו"ע עביד להו תקנה ואינו גובה מהם אלא מהזיבורית.

**ג. דבר תורה בעל חוב בזיבורית שנאמר בחוץ תעמוד
והאיש וגו' מה דרכו של איש להוציא פחות שבכלים ומה
טעם אמרו בע"ח בנינונית כדי שלא תנעול דלת בפני
לוי**

עוד התבאר שם שמדין התורה³⁸ המלוה במקום בו אין ללוה כסף או מטלטלים³⁹, גובה בקרקעותיו מן הזיבורית, מדכתיב (דברים כד פסוק יא)

³³ שרבינו אפרים השיב על הרי"ף בזה דניזקין מלתא דלא שכיחא היא וכי תקנו הגאונים לב"ח משום נעילת דלת בפני לווין אי נמי לאשה משום פריה ורביה אבל לניזקין לא תקון והרא"ש כ' וז"ל דבדורות הללו מטלטלי במקרקעי לכל מילי שעבוד מדינ' דש"ס אף בלא תקנה דהוי כגמלי דערביא ואשלי דקמחוניא דקאמר בכתובות אשה גובה פורנא מהם עכ"ל וכן מסקנת הטור ולפי עניות דעתי אין דברי הרא"ש מוכרחים בזה ומ"מ דעת רוב הפוסקים כהרי"ף והרמב"ם והמחב' דהאידנא אף נזקין גובין ממטלטלי' דיתמי וכ"כ מהרש"ל פ"ק דב"ק סי' ל"ט וע"ש. ש"ך תיט שם ה

³⁴ סמ"ע שם נח

³⁵ ולא דמי לבעל חוב שגובה מהן חוב אביהן מזיבורית וכנ"ל [סעיף י"ח], דשאני בעל חוב דדינו מן התורה ג"כ מהזיבורית אלא משום נעילת דלת תיקנו להגבות מבינונית, ומהאי טעמא כשיגבה מיתמי מזיבורית לא ינעל דלת, דלא סלקא דעתיה דמלוה שימות הלוה, אשר"י [גיטין פ"ה סי' ב']. סמ"ע שם, וכ"כ הרא"ש וטור בשם ה"ר יונה והסכים הרא"ש עמו וכ"כ הרשב"א בחדושו פרק הניזקין וכ"כ ה' המ' ספ"ח מהלכות נזקי ממון משמו וכן דעת הר"ן ריש פרק הניזקין. ש"ך שם מא

³⁶ כתב המגיד משנה בפ"ח דנזקי ממון [הי"א] דדעת הרמב"ם היא דגם מהגדולים אינן מגבין כי אם מזיבורית, ע"ש. כ' שכן פסקו ז"ל וכן נראה דעת הר"ן ריש פ' הניזקין ע"ש כן נראה להדיא דעת בעל הלכות גדולות ריש ב"ק דף פ"ו ע"ד וע"ש וכ"כ המחבר עצמו לקמן ס"ס תי"ט וכן נראה מדברי הסמ"ג דף קמ"ה בדברי הרמב"ם וע"ש. ש"ך קח מ ועיין סמ"ע דדעתו שהמחבר מהלק בין גדולים לקטנים והניח בס"י תיט ה בצ"ע.

³⁷ ונראה דיש לחלק, כאן איירי דיש לו מטלטלין רק הרשות בידו לסלק מזיבורית כמבואר לעיל סימן ק"ז (סעיף א), ואם כן על כל פנים מחויב ליתן עדית, דכולי האי לא אמרינן בגדולים להקל, כיון דיש להם מטלטלין, ושורת הדין אם יש לו מטלטלין דאין נותן מקרקע, וכאן נאמר מקרקע וגם מזיבורית, לא אמרינן. אבל לקמן איירי דלית ליה מטלטלין, כמו שכתוב בשולחן ערוך להדיא דלית ליה מטלטלין, ואם כן לעולם גובים מזיבורית, ודו"ק. תומים כא

³⁸ שו"ע ונו"כ שם קב א

³⁹ [דבהלואה] יד המלוה על העליונה, דאם יש ללוה כסף או מטלטלין צריך לשלם ממנו ולא כל כמיניה לשלם לו מקרקע אפילו מעידית, ה"ט דהמלוה הלוה לו מעות משו"ה דינו ג"כ במעות, או במטלטלין שקרובים למעות שיכולין למלטלן ולמכרם אפילו במקום אחר אי לא מזודבני בהאי מתא. סמ"ע תיט א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אָתָּה נִשֶּׂה בּוֹ יוֹצִיא אֶלְיָךְ אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה, שְׂכִיזִין שֶׁהַתּוֹרָה צוֹתָה שֶׁהַלּוּה בַּעֲצָמוֹ יוֹצִיא אֶת הָעֲבוֹט, אֵינן סִפְקָא שֶׁהוּא בַּעֲצָמוֹ לֹא יָבִיא אֶלֶּא אֶת הַפְּחוֹת שֶׁבְּכָלִים, שֶׁמֶע מִינָה שֶׁכָּךְ הַדִּין שֶׁחַיִּיב הַמְּלוּה לִישׁוּל הַפְּחוֹת שֶׁבְּנַכְסֵי הַלּוּה וְהוּא בִּקְרָקַע הַזֵּיבּוֹרִית. אֶלֶּא שֶׁחַכְמֵי תִּקְנוּ שִׁיתֵּן לוֹ מִן הַבִּינּוֹנִית שֶׁלֹּא לְנַעוּל דַּלַּת בְּפָנָי לְוִיִּן.⁴⁰

לְפִיכֵךְ כְּשִׁיבֵא בַּעַל חוֹב לִיפְרַע מִן הַלּוּה מִקְרָקַעוֹת, מִגְבִּין לוֹ אֶת חוּבוֹ מִן הַבִּינּוֹנִית⁴¹ שֶׁבְּנַכְסֵי הַלּוּה שֶׁבְּשָׁלוֹ הֵן שְׂמִינִין⁴², כְּגוֹן שֶׁאִם הִיתָה לוֹ עֵידִית וּבִינּוֹנִית וְזֵיבּוֹרִית, אִפִּילוּ אִם הַבִּינּוֹנִית שְׁלוֹ הִיא טוֹבָה כְּעֵידִית שֶׁל שָׂאֵר הָעוֹלָם מִגְבִּין לוֹ מִמֶּנָּה, וְכֵן אִם יֵשׁ לַלּוּה שְׂדֵה שֶׁהִיא בִּינּוֹנִית לְכָל אָדָם וְאֶצֶּל הִיא עֵידִית שֶׁשָׂאֵר שְׂדוֹתָיו הֵן גְּרוּעוֹת מִמֶּנָּה, אֵינן בַּעַל חוֹב גּוֹבֵה הִימָנָה שֶׁלְּגַבֵּי הַלּוּה עֵידִית הוּא.

דף נ:

ד. יתומין שאמרו גדולים וא"צ לומר קטנים בין לשבועה בין לזיבורית

כְּבֵר הַתְּבֵאֵר בַּמִּסְכָּת כְּתוּבּוֹת דָּף פִּז. שֶׁהֵבֵא⁴³ לִיפְרַע חוֹב מִנְכָּסֵי יְתוּמִים אִפִּילוּ גְּדוּלִים⁴⁴ שֶׁנִּפְּלוּ לָהֶם בִּירוּשָׁה, בַּמְקוֹם בּוֹ יִכּוֹל לְהַפְרֵעַ, צְרִיךְ לִישְׁבַּע⁴⁵ שֶׁלֹּא פִּרְעוּהוּ⁴⁶.

⁴⁰ לבוש קב שם וסמ"ע א

⁴¹ עיין סימן ק"א בתומים ס"ק ה' בשם ריא"ז (הובא בשלמ"ג ב"ק ב א) דמלוה מעות בעסקא חצי דהוא פקדון גובה מעדית וחצי שהוא מלוה גובה מן בינונית כשאר מלוים. אורים שם ב

⁴² והא דאמרין דבשלו הן שמיין, ילפינן ליה מניזקין דכתיב ביה [שמות כ"ב ד'] מיטב שדהו ומיטב כרמו ישרם, ודרשינן [ב"ק ו' ע"ב] דמיטב שדהו דהאיך "דישרם" קאמר, דהיינו דמויק, וה"ה דלוה בהלוואה. סמ"ע שם ב

⁴³ שו"ע ונו"כ חו"מ קח ג, יז

⁴⁴ בני דרכים אלו אם מת הלוה בתוך זמנו או שהודה בשעת מיתה או שמת בשמתא, שם גובין מהן אף בלא שבועה. סמ"ע נב ועיין בספר שער משפט [סק"ט], שכתב נראה, דאף אם הלוה הלך למדינת הים תוך זמנו ואחר כך מת שם, מ"מ אינו גובה מהיורשים אלא בשבועה, דחיישינן שמא אחר הזמן שלח הלוה מעות להמלוה ע"י שליח

⁴⁵ והסמ"ע (סקמ"ו) נתן טעם דהואיל ואילו היה חי והיה טוען השבע לי היה צריך שבועה א"כ במותו טענינן בן ליורשים. אך בתוס' שבועות דף מ"א (ע"א) ד"ה וכי מה וכו' משמע דלא משום זה דהא בנאמנות סתם מ"מ צריך לישבע, אלא דתקנה בפני עצמה היא. אורים שם יא

⁴⁶ אף שמצא הבעל חוב ביד הלוה אחר מיתתו אותן מטמלין שנתן ללוה, מ"מ אינו גובה בלא שבועה, כ"כ הראב"ד ור' יונה. סמ"ע שם טו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ולפיכך אין נפרעין מנכסי יורשים⁴⁷, וכל שבין מנכסי יורשים קמנים אלא ע"י בית דין.

ואם יודעין⁴⁸ היורשים שאביהם היה חיוב, מצוה עליהם לפרוע מעצמם, ואם מצאו שט"ח שחייב אביהם לפלוני מעות, אינם חייבים לשלם, שמא כתב ללוות ולא לזה, ואפילו נמסר ליד שלישי ולא פירש כלום, או שאמר לו הנח עד שאומר לך מה תעשה, לא יתן השט"ח למי שנכתב על שמו.

**ה. שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני וג' מאות ...
אין אומרים כל הקודם בשטר זכה לפיכך יצא עליו שט"ח
גובה מכולן אבל אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו
לפלוני ... כל הקודם בשטר זכה ... אין לו גובה משלפני
פניו ... במתנה נמי**

שכיב מרע⁴⁹ שחילק נכסיו בבת אחת⁵⁰, ואמר תנו מאתיים זוז לפלוני וג' מאות לפלוני וד' מאות לפלוני, אין אומרים שכל הקודם בשטר זכה⁵¹, לפיכך אם לא היו לו די נכסים בשביל כולם מחלקים הנכסים שנשארו לכל אחד החלק היחסי⁵², וכן אם יצא שטר חוב על הנותן, גובה מכולם לפי חלקם במתנה.

⁴⁷ פתחי חושן חלק א פרק ט הערה ל

⁴⁸ ועי' ערך ש"י סימן רנה סעיף ח בדין אשה הנו"נ בתוך הבית, או אפוטרופוס שיש בידם ממון היתומים ויודעים שהמוריש היה חייב לפלוני מעות, ואין החוב ידוע רק להם, שמצוה עליהם לפרוע החוב, ולזכות היתומים מלעבור על איסור ולהשיב אבידה לבעלים, עיין שם. ועי' שו"ת חת"ס חו"מ סימן נג.

⁴⁹ שו"ע חו"מ רנ"ט

⁵⁰ כתב הרמ"א דהיינו שלא הפסיק ביניהם, דאל"כ חשיב כנמלך, וביאר הסמ"ע דכשם שאמרו בסימן רנ סעיף יא לענין מתנת שכ"מ בכולה שאם חילק כל נכסיו ולא הפסיק חשיב כחלוקה אחת בכל נכסיו ואם הפסיק ה"ז כמתנה במקצת, ה"נ אם לא הפסיק ביניהם ה"ז כנתן לכולם בבת אחת ושייך לומר שגובה מכולם, אבל אם הפסיק ביניהם, הרי מיד כשהפסיק זכה הראשון במתנה ועדיין נשארו לו נכסים ממה לגבות, ולכן אינו גובה רק מהאחרון או מהאחרונים, ומ"מ פשוט שאם הפסיק כנמלך, אף על פי שחילק כל נכסיו אח"כ, הו"ל הראשונים כמתנה במקצת שאינו זוכה בלא קנין, כמבואר בסימן רנ שם.

⁵¹ נראה דהא דנקט בשו"ע שטר לאו דוקא, שאם הוא מתנה בכולה הרי א"צ שטר, ואפי' במתנה במקצת סני בקנין אחר, אלא כונתו לכל הקודם בצואה בשטר או בדיבור באופן המועיל. פתחי חושן חלק א פרק יז הערה כד

⁵² שהרי לפי הצואה חילק בין כולם תשע מאות, ומחלקים הנכסים שנשארו למ' חלקים, והראשון נוטל ב' חלקים והשני ג' חלקים והשלישי ד' חלקים, ועי' בסמ"ע ס"ק כד.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

אמר תנו⁵³ מאתיים לפלוני ואחריו ג' מאות לפלוני ואחריו ד' מאות לפלוני, כל הקודם בשטר זכה⁵⁴, וכן אם יצא עליהם שטר חוב גובה מהאחרון קודם. ואם אין לאחרון כדי חובו גובה משלפניו, ואם אין די גם בזה גובה מהראשון⁵⁵.

יש אומרים⁵⁶ שאם נתן לכל אחד אותו סכום, ופרט לכל אחד ואחד, אף על פי שלא אמר ואחריו, כל הקודם בשטר זכה, ויש חולקים.

דינים אלה⁵⁷ בדין קדימת מקבלי המתנות וגביית בע"ח מהם, שייכים גם במתנת בריא.

ו. אין מוציאין לאכילת פירות ... לפי שאין קצובין

⁵³ שו"ע ונו"כ שם

⁵⁴ והיינו שאם אין די בנכסים לכולם, נוטל הראשון חלקו ואם נשאר נוטל השני וכן בשלישי, דכיון שאמר ואחריו הרי הקדים ראשון ראשון, וכתב בחידושי רעק"א בשם עבודת הגרשוני דה"ה אם מונה והולך פרטים בצואתו ומסמנם בסדר א"ב יש לומר דחשיב כאמר לאחריו.

⁵⁵ וכתבו הראשונים הטעם משום דראשון חשוב כמשועבדים לגבי שני, ואין גובין ממשועבדים במקום שישי בני חורין, ובקצה"ח כאן סק"ה (וכן בסימן קיא סק"א) הביא בשם הר"ן שהקשה אמאי קרי למתנת שכ"מ משועבדים, והרי קיי"ל דאלמנה ניוזנית ממתנת שכ"מ, כמ"ש בסימן רנב סעיף א, ואם דינו כמשועבדים אמאי גובה, וכן מלוה על פה לא יגבה ממתנת שכ"מ, ותירץ הר"ן דהכא במתנת שכ"מ במקצת ובקנין דחשיב כמתנת בריא, אבל במתנת שכ"מ בכולה שא"צ קנין, אה"נ שאינו גובה אלא כדין משועבדים, והקשה הקצה"ח שמדברי הטור משמע דאיירי במתנת שכ"מ בכולה, וכתב הקצה"ח דהטושו"ע ס"ל כהרשב"א דגם במתנת שכ"מ בכולה לא אמרו שדינם כמשועבדים ממש אלא במקום דליכא פסידא למלוה, ואין נ"מ אלא לענין בינונית וזיבורית, אבל במקום פסידא לגמרי גובה ממתנת שכ"מ, ולכן גם מלוה ע"פ וכן מזונות האשה והבנות גובין ממנו, דכירושה שו"י רבנן, והקצה"ח כתב שאפילו ביורש ממש אילו היה שייך קמא ובתרא, אה"נ שלא היה גובה אלא מאחרון, וכמו שמצינו בסימן ערה גבי מחזיק בנכסי הגר שבע"ח גובה מאחרון, אף על פי שאין לו אלא דין יורש, עיין שם, ועי' קצה"ח סימן קו סק"י, כתב הסמ"ע סוף ס"ק כד דבאומר ואחריו, אין נ"מ כמה נתן, שאפילו נתן לאחרון יותר מהשני, אין אומרים דכיון שריבה במתנתו מחמת אהבתו נתכוון גם להקדימו.

⁵⁶ רמ"ש שם הביא ב' דיעות בזה, ודיעה ראשונה דעת הר"י שהביא הטור, וטעמו דכיון שהיה יכול לומר תנו מאתיים וזו לכלם יחד שש מאות, ופירט לכל אחד ואחד מאתיים, הרי שרצה להקדימם לפי סדר שמנה אותם, ודיעה שניה ס"ל דלא דייקנין בזה.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם קיא סעיף ח וברמ"א שם, וכ"כ הרמ"א בסימן רנג סעיף ט בשם הטור, אלא שהטור נקט בריא שזיכה להם ע"י אחר, וסיים אבל אם הקנה למקבלי המתנות עצמם הרי ניכר למי הקנה תחלה ואותו זכה תחלה, ודייק הסמ"ע דדוקא כשהקנה למקבלי המתנות עצמם, או שזיכה להם ע"י אחר, והיינו שנתן לאחד כים מעות שזיכה מתוכו לפלוני ר' זו ולשני ג' מאות וכו', אבל אם מסר ליד אחר בזה אחר זה ואמר לו לזכות עבור פלוני ועבור פלוני, הרי שוב ניכר למי הקדים.

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

תקנת עולם⁵⁸ היא שלא יגבה השבחה ולא הפירות שאכל הגזול⁵⁹, ולא מזון האשה והבנות מנכסים משועבדין שאלו דברים שאין להן קצבה, ומקולי כתובה שלא תטרף אשה מן השבחה כתובתה.

⁵⁸ רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק כא הלכה א

⁵⁹ קשה הפירות שאכל הגזול מהיכא תיתי שיגבה מנכסים משועבדים שהוצרכו לתקן על כך הא מדין תורה אינו גובה מנכסים משועבדין דאינו אלא מלוה על פה ומ"ש במשנה בפרק הניזקין (דרף מ"ח ע"ב) לאכילת פירות ולשבח קרקעות דאין מוציאינן מנכסין משועבדין היינו הפירות שגבה הנגזל מהלוקח שלקח מגזול ואח"כ בא הלוקח לגבות הפירות מגזול שטרף ממנו הנגזל על זה אמר אין מוציאינן לאכילת פירות מנכסים משועבדים וכן פירש רש"י ז"ל בפרק הניזקין וי"ל דאי לאו מפני תיקון העולם הוה אמינא הואיל ועמד בדין על הקרן יש קול גם על הפירות ע"כ. לחם משנה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>